

Yrkeshögskolan

RAPPORT 2023

Områdesanalys: Tandvård

PUBLICERAD: 2023-04-27

UPPDATERAD: –

DNR: MYH 2023/474

ISBN: 978-91-89163-70-6

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehåll

Inledning	3
Innehåll.....	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar.....	4
Avstämningar.....	4
Yrkeshögskolans statistik.....	5
Bedömning av platsernas utveckling.....	5
Tandvård	6
Utfall ansökan 2022.....	7
Resultat från genomförda utbildningar.....	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	9
Regionalt utbud och regional efterfrågan.....	11
Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt.....	13
Definitioner	14

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer så som bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Tandvård

Denna områdesanalys omfattar utbildningsinriktningen tandsköterska.

Tandsköterska

SUN-KOD
724ea

Utfall ansökan 2022

Utbildningsinriktning	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Tandsköterska	9	1

Källa: MYH

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktning	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Tandsköterska	833	716	676	443	218	70

Källa: MYH

Platser som beviljas efter ansökan 2023 påverkar i huvudsak slutåren 2026 och framåt. Detta beroende på att utbildningarna är 325 yrkeshögskolepoäng långa. Nya platser kan fyllas på vid varje ansökanstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt. Utöver detta beviljades 15 platser inom YH-flex år 2022.

Tandsköterskeutbildningen har föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll. Det innebär att dessa utbildningar måste ha samma omfattning och läranderesultat.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

	2019	2020	2021
Tandsköterska	84 %	82 %	79 %
Totalt för yrkeshögskolan	71 %	72 %	70 %

Källa: SCB.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2021).

	Överensstämmelse arbete-utbildning:					
	Andel i arbete	Felmarg. ±	Helt/till största delen	Felmarg. ±	Till viss del	Felmarg. ±
Tand-sköterska	95 %	2 %	84 %	3 %	9 %	3 %
Totalt för yrkeshögskolan	91 %	1 %	65 %	1 %	25 %	1 %

Angivet med 95 procents konfidensintervall. Källa: SCB.

Andel outnyttjade platser per startår.

	2020	2021	2022
Tandsköterska	1 %	0 %	4 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	9 %	12 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

De platser som beviljats inom utbildningsinriktningen utnyttjas fullt ut och examensgraden ligger på cirka 80 procent de senaste tre åren. Över 90 procent har ett arbete efter utbildningen och överensstämmelsen ligger nästan tjugo procentenheter över yrkeshögskolan som helhet.

Slutsats

Utbildning till tandsköterska ligger bättre till resultatmässigt i förhållande till yrkeshögskolan som helhet. Det är en tydlig yrkesroll med yrkeshögskolan som den huvudsakliga utbildningsvägen.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Tandsköterskor arbetar ofta i team med tandläkare och tandhygienist. Vanliga arbetsuppgifter är att assistera tandläkaren vid undersökning och behandling av patienter, rengöra och sterilisera instrument samt plocka fram utrustning och arbetsmaterial. Tandläkaren kan delegera arbetsuppgifter som rör själva behandlingen av patienten till tandsköterskan, som att ge lokalbedövning, ta röntgenbilder, ta avtryck för att kunna skapa proteser och kronor samt att göra tillfälliga fyllningar. Arbetsfördelningen ser olika ut beroende på tandsköterskans erfarenhet och utbildning. Tandsköterskor har även administrativa arbetsuppgifter såsom att fakturera och att hantera patientjournaler. Tandsköterska är ett yrke som har utvecklats under senare år med fler självständiga arbetsuppgifter såsom arbete med munhygien/tandhälsoinformation, puts, polering och flourbehandling.

Svenska tandsköterskeförbundet (STF) och Praktikertjänst framför till myndigheten att tandvården har svårigheter att rekrytera tandsköterskor och att tillgången på kompetens är ojämn. Extra svårt är det att hitta tandsköterskor i glesbygd eller avfolkade regioner menar de. STF och Praktikertjänst upplever även att utbildade tandsköterskor slutar kort efter att de har anställts. Omfattningen av avhoppet är okänt.

Fackförbundet Vision instämmer i bilden av att tandsköterskor lämnar yrket i förtid och menar att detta beror på löneläget. Enligt en enkätundersökning som Vision har genomfört bland sina tandsköterskemedlemmar ångrar 53 procent av de svarande sitt yrkesval, främst på grund av lönen. Hög arbetsbelastning och stressig arbetssituation var andra faktorer som påverkade. Eftersom tandsköterska inte är en skyddad yrkestitel förekommer det enligt Vision att arbetsgivare tar in utbildad personal som successivt lärs upp på plats. Detta kan skapa merarbete och vara ett hot mot patientsäkerheten menar Vision.

Enligt 2021 års rekryteringsenkät från Sveriges kommuner och Regioner (SKR), hade 85 procent av de svarande regionerna försökt rekrytera tandsköterskor. Av dessa ansåg cirka 60 procent att det var god tillgång eller balans på sökande. Drygt 30 procent ansåg att det var brist. Det kan jämföras med rekryteringsenkäten 2019, då drygt 80 procent svarade att det var brist på sökande.

På frågan om hur det ser ut på tre års sikt, tror sju procent av de svarande regionerna att antalet anställda kommer att vara oförändrat medan 15 procent tror på en ökning av antalet anställda tandsköterskor. I 2019 års enkät bedömde nästan 40 procent att antalet anställda tandsköterskor skulle öka.

SCB:s *Trender och prognoser 2020* har med tandsköterskor i sin prognos över tillgång och arbetskraft för olika yrkesgrupper. SCB menar att det finns risk för överskott på sikt om utbildningsvolymen på 700 examinerade per år består. Det är visserligen många pensionsavgångar att vänta inom de närmaste åren. Viss höjd behöver också tas för att det är en del som lämnar yrket av andra orsaker. En väntad befolkningstillväxt beräknas också öka efterfrågan på personal inom tandvården. Men enligt SCB beräknas utbudet av tandsköterskor överstiga efterfrågan med cirka tjugo procent under prognosperioden, som löper fram till 2035 om inte myndigheten minskar utbudet av platser.

Av SCB:s yrkesregister framgår att det fanns cirka 10 750 tandsköterskor år 2021. Av dessa befann sig cirka 1 700 i åldersspannet 60–64 år. Utflödet av platser via yrkeshögskolan summerar under perioden 2021–2025 till cirka 4 100 platser, eller i snitt 820 platser per år. Här ingår extra platser som tilldelades i en tillfällig arbetsmarknadsåtgärd under pandemin. Åldersgruppen 55–59 år som kommer att gå i pension under perioden 2026–2030 bestod också av cirka 1 700 personer, vilket ligger på exakt samma nivå som den äldre åldersgruppen. Utifrån den risk för överskott som prognostiseras i *Trender och prognoser 2020* bedömer myndigheten att ett årligt utflöde på cirka 600 platser i nuläget med slutår är rimligt. Myndigheten ligger därmed något högt i dimensioneringen av platser i förhållande till målsättningen. Regional efterfrågan kan medföra att utflödet kan bli något högre eller lägre enskilda år.

Arbetsförmedlingens yrkesprognos för yrkesgruppen tandsköterskor visar på stora möjligheter till arbete på fem års sikt. Yrkesprognoserna bygger på en datadriven modell som kombinerar Arbetsförmedlingens egen verksamhetsstatistik med SCB:s statistik. Yrkesprognoserna baseras på SSSYK, som står för standard för svensk yrkesklassificering och som är ett system för att gruppera individers yrken eller arbetsuppgifter. Bedömningen i yrkesprognoserna kan förändras över tid.

Kompetensutveckling för yrkesverksamma

STF menar att kompetensutveckling behövs inom kliniska specialiseringar och lyfter även behov av kompetenshöjande insatser för tandsköterskor inom ledning, hållbarhet och kvalitetssäkring. Enligt Visions rapport *Höj kompetensen* från 2022 ser tandsköterskorna utbildningsbehov i framför allt patientsäkerhet, bemötande, verksamhetsutveckling, teknik, it och digital kompetens.

Kompetensutveckling kan också vara ett sätt för arbetsgivare att få behålla yrkeserfarna tandsköterskor, något som Vision lyfter som en central faktor för att klara kompetensförsörjningen inom tandvården.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Nedanstående tabeller visar den regionala spridningen av utbildningsplatser för tandsköterska. Tabellen visar antal platser som avslutas per år i respektive region/län. Antal platser innebär tillgängliga utbildningsplatser och det är inte säkert att det motsvarar antal personer som examineras.

Tandsköterskor behövs i stort sett i hela landet och den regionala spridningen och fördelningen av utbildningar är därför viktig för den regionala kompetensförsörjningen. Yrkesstatistik finns på länsnivå vilket ger information om beräknade pensionsavgångar för tandsköterskor. Myndigheten kan därmed ställa det i relation till utbudet.

Antal utbildningsplatser till *tandsköterska* per region/län och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år kommande beslut kan påverka.

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Blekinge	25					
Dalarna	50	25	25			
Halland	34					
Jämtland		20	20	20		
Jönköping	70	70	70	70	70	
Kalmar	22		22			
Kronoberg	25		25	25		
Norrbottn	30		30	30	30	
Jönköping och Östergötland*		25				
Skåne	88	128	65	58	58	
Stockholm	174	139	104	70	35	
Södermanland	35	35	35			

Platser per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Uppsala	35	35	35			
Värmland	35		35	35		35
Västerbotten	35		35	35		35
Västernorrland	65	35	35	35		
Västmanland		70	35	35		
Västra Götaland	65	134	85	30	25	
Örebro	45		20			

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildningen kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.
Källa: MYH.

Regionalt utvecklingsansvariga

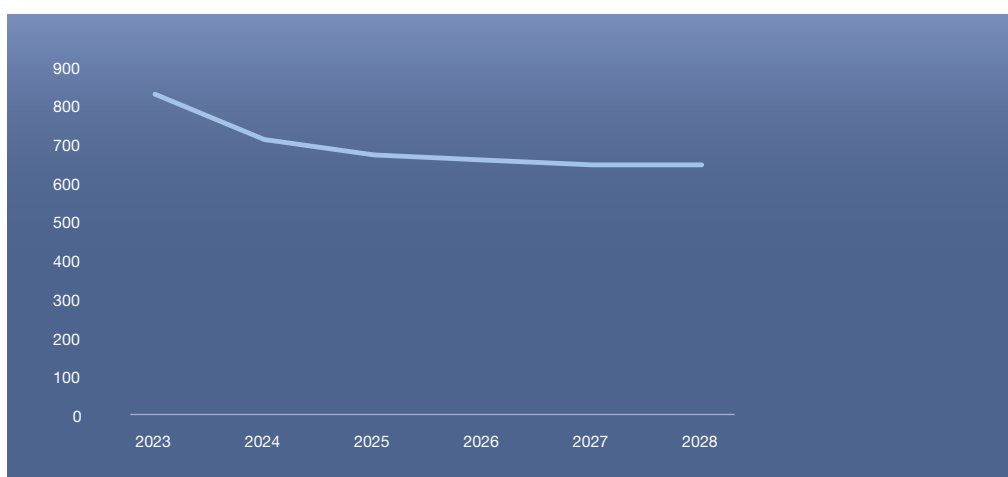
Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA).

Den återkoppling som myndigheten får från regionerna skiljer sig åt. Några regioner framför att det är svårt att rekrytera tandsköterskor. Andra menar att det råder balans mellan antalet utbildningsplatser och efterfrågan. Slutligen finns det också någon region som uttrycker att det råder ett överskott av utbildningsplatser till tandsköterska. Det är därför viktigt med den regionala placeringen av utbildningar.

Bedömning av utvecklingen för nya platser 2023 och på 3–5 års sikt

Myndigheten bedömer att utbudet av platser med slutår bör dimensioneras runt 600–700 per år framöver.

Myndigheten bedömer att platser med slutår kommer att utvecklas enligt följande för perioden 2023–2028.

Bedömningen bygger på att följande volymer beviljas i ansökan 2023.

Utbildningsinriktning	Platser (cirka)
Tandsköterska	220 platser för start 2024

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen samt till viss del använts.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen \pm, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se